

Дані таблиці свідчать, що з 10 підприємств лише в ПОСП “Веселий Кут” Снігурівського району задовільний фінансовий стан. У поточній платоспроможності його активи перевищують поточну заборгованість у 1,6 рази, і тому цей показник позитивний. В інших 9 підприємствах поточна заборгованість перевищує ліквідні засоби.

Коефіцієнт покриття в шести підприємствах із 10 перевищує нормативне значення.

Розрахунки коефіцієнту забезпечення власними засобами показали, що всі 10 господарств забезпечені недостатньо. Визначення платоспроможності за трьома показниками показує хиби використання цього методу: ПОСП “Веселий Кут” Снігурівського району має стійкий фінансовий стан, але за коефіцієнтом забезпечення воно є неплатоспроможним. Вище зазначені рекомендації потребують уточнення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Е. Колесарь. Модели диагностики банкротства предприятий Украины // Экономист.- 2002.-№10.-С.60-63

2. О. Кононенко. Аналіз фінансової звітності.-Х.: Фактор, 2002.- С.144

3. С. Довбня, Ю. Шембель. Прогнозирование банкротства украинских предприятий // Бизнесинформ.-1999.-№13-14.-С.48-50

4. Ю. М. Великий, О. Ю. Проскура. Особливості кризового стану вітчизняних підприємств і методів його оцінки // Фінанси України.-2002.-№10.-С.29-34

УДК 631.225.674

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ В ПРОЦЕСІ УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

В.В.Кузьома, асистент

Миколаївський державний аграрний університет

Проблема удосконалення внутрішньогосподарських економічних відносин та роль внутрішнього аудиту в цьому процесі завжди залишається в центрі уваги певної кількості вчених-економістів та практиків. Розгляду даного питання були присвячені праці М.Т.Білу-

хи, Б.Ф.Усача, Н.І.Дороша, В.Д.Кольги М.Д.Парпалиги та ін.

Слід відмітити, що потреба в аудиті в Україні назріла водночас зі здобуттям державної незалежності та переходом на ринкові важелі розвитку економіки.

В економічній літературі аудит поділяється на зовнішній і внутрішній. Перший з них є більш розповсюдженим і висвітленим в економічній літературі. Внутрішній аудит в українській практиці — майже нове поняття, воно недостатньо опрацьоване теоретично і рідко застосовується практично.

Застосування поняття внутрішнього аудиту почалося в нашій країні з прийняттям Положення про організацію внутрішнього аудиту у комерційних банках України. Дане Положення охоплює різні аспекти організації внутрішнього аудиту конкретно в банках, але його деякою мірою можна використовувати для розробки аналогічних положень для підприємств АПК.

У Національному нормативі аудиту № 24 “Врахування роботи спеціалістів внутрішнього аудиту” викладено порядок організації і функціонування служби внутрішнього аудиту.

Останній має функціонувати як незалежна система на підприємстві, при цьому внутрішній аудитор є штатним працівником підприємства.

Під внутрішнім аудитом слід розуміти спосіб організації внутрішнього контролю функціонування всіх ланок управління підприємством. Його метою є надання посадовим особам та іншим працівникам допомоги в належному виконанні їх функціональних обов'язків.

Внутрішній аудит, як правило, спрямований на вивчення системи внутрішнього контролю, а також здійснення останнього у всіх ланках фінансово-господарської діяльності. Більш конкретні цілі такої роботи визначаються залежно від вимог керівництва підприємства.

Внутрішній аудит має виконувати ряд поставлених керівником підприємства функцій: надавати керівництву інформацію про фінансово-господарську діяльність; забезпечувати їх ефективну взаємодію з відповідними службами підприємства; сприяти функціонуванню системи бухгалтерського обліку; запобігати виникненню порушень і зловживань; сприяти мінімізації витрат грошо-

вих коштів, виробничих запасів та інших матеріальних цінностей; підтверджувати достовірність звітної інформації структурних підрозділів підприємства [2].

Звичайно ж об'єкти внутрішнього аудиту можуть бути різними залежно від особливостей конкретного суб'єкта підприємницької діяльності, а також від вимог керівництва. Його об'єктами по суті є документально зафіксована наявність та рух активів підприємства і джерел їх формування.

Говорячи про внутрішній аудит, необхідно вказати, що в економічній літературі немає єдиної точки зору щодо тлумачення понять “внутрішній аудит” та “внутрішній контроль”. Одні автори ототожнюють їх, інші вважають, що контроль є більш широким, ніж аудит, поняттям, треті ж мають протилежну думку з даного питання.

Наприклад, М.Т.Білуха вважає, що внутрішньогосподарський контроль є різновидністю внутрішнього аудиту, функція якого полягає в оперативному інформуванні керівництва про нераціональні витрати матеріальних цінностей, наявність браку продукції, розкрадання майна господарства тощо. Тому внутрішньогосподарський контроль є об'єктом аудиту [1].

А Б.Ф.Усач зазначає, що внутрішній аудит є одним із видів внутрішньогосподарського контролю суб'єктів підприємницької діяльності, основне завдання якого — допомога відповідним працівникам фірми чи компанії виконувати свої обов'язки максимально кваліфіковано та ефективно [3].

На наш погляд, під внутрішнім контролем слід розуміти сукупність усіх внутрішніх принципів та процедур контролю, які запроваджені керівником підприємства для досягнення поставленої мети. Крім того, внутрішній контроль можна визначити і як заходи економічних суб'єктів, що спрямовані на попередження, виявлення і виправлення помилок та відхилень від норм, які можуть мати місце у фінансових звітах.

Таким чином, основною функцією організації внутрішнього контролю на підприємстві є здійснення безпосередньо самого контролю. Що ж стосується внутрішнього аудиту, то хоча він також виконує контрольну функцію, але в дійсності його роль набагато

ширша. Внутрішній аудит має значні переваги над внутрішньогосподарським контролем та більш широкі перспективи для свого розвитку. Зокрема, створення системи внутрішнього контролю на підприємстві має певні обмеження, бо іноді витрати на її створення за своїм розміром помітно перевищують користь від неї.

Крім того, ефективність внутрішнього контролю повністю залежить від рівня компетентності та відповідальності виконавців. Так, працівники господарства нерідко недостатньо вірно розуміють, неякісно виконують або навіть навмисно викривляють облік і здійснення внутрішнього контролю. А все це в кінцевому результаті негативно впливає на ефективність діяльності внутрішньогосподарських підрозділів підприємства.

Належним чином організований аудит не тільки зміцнює середовище внутрішнього контролю, а й зменшує витрати економічного суб'єкта на зовнішній аудит. При цьому зовнішній аудитор, одержуючи інформацію від внутрішнього, може в ряді випадків покладатися на його роботу. Таким чином, внутрішні аудитори надають безпосередню допомогу зовнішньому аудитору в здійсненні аудиторських процедур.

Крім того, внутрішні аудитори спостерігають за розвитком економічних і соціальних тенденцій розвитку підприємства, проводять аналіз їх впливу на виробничо-фінансову діяльність, своєчасно повідомляють керівництво про негативні явища.

Ще однією перевагою внутрішнього аудиту є те, що він здійснюється безпосередньо в момент документального оформлення господарських операцій, що дає змогу своєчасно виявляти існуючі недоліки в роботі і вживати відповідні заходи щодо запобігання їх. У результаті цього, в кінцевому рахунку, внутрішній аудит охоплює і коло питань бухгалтерського обліку та фінансово-господарської діяльності підприємства в цілому, а також сприяє збереженню власності.

Особлива потреба у внутрішньому аудиті виникає у великих господарств у зв'язку з тим, що вища ланка керівництва не в змозі займатися повною мірою повсякденним контролем діяльності нижчих управлінських структур. Ми згодні з думкою Л.С.Шат-

ковської, що для того, щоб забезпечити ефективне функціонування системи внутрішнього аудиту, необхідно, щоб аудиторським працівникам була гарантована незалежність від виробничих підрозділів, а це в свою чергу досягається шляхом прямого їх підпорядкування керівникові господарства. При цьому повинна існувати дійова система оцінки, заохочення і винагороди аудиторів [4].

При створенні на підприємстві служби внутрішнього аудиту найбільш суттєвою проблемою може стати дефіцит відповідних кваліфікованих кадрів. Але при достатній кількості досвідчених аудиторів служба внутрішнього аудиту може стати джерелом додаткового доходу на підприємстві і забезпечувати своє функціонування на основі самоокупності і навіть — прибутковості. Останнього можна досягти за умови надання аудиторських послуг сусіднім господарствам, організаціям, іншим суб'єктам підприємницької діяльності. Таким чином, внутрішній аудит виступає як найбільш розвинута, можна сказати модернізована форма внутрішнього контролю кожного економічного суб'єкту, яка дозволяє значно прискорити його ефективний розвиток.

Внутрішній аудит надає змогу налагодити ефективний контроль за діяльністю як підприємства в цілому, так і його структурних підрозділів, вчасно проводити внутрішньогосподарські перевірки, аналізувати і виявляти додаткові резерви підвищення ефективності виробництва, надавати аудиторські послуги як в середині підприємства, так і зовні.

Отже перевагу, на нашу думку, слід надавати саме внутрішньому аудиту, оскільки, саме він створює можливості для виявлення наявних в кожному господарському підрозділі резервів та напрямків їх використання в майбутньому, а на цій основі — подальшої інтенсифікації виробництва та підвищення ефективності діяльності господарських структур.

ЛІТЕРАТУРА

1. М.Т.Білуха. Курс аудиту: Підручник.- К.: Вища школа – Знання, 1998. – 574 с.
2. Н.І.Дорош. Аудит: методологія і організація. – К.: КОО, 2001. – 402 с.
3. Б.Ф.Усач. Аудит: Навч. посібник. – К.: Знання, 2002. – 223 с.
4. Л.С.Шатковська та ін. Аудит і аудиторська діяльність. – К.: Урожай,1996. – 256 с.